

PETRI SOINI

A stylized illustration in a poster-like style. The background is a warm, mustard-yellow color. In the center, a woman in a light blue dress stands on a white pedestal, reaching up towards a large, dark shadow of a person's head and shoulders that looms over her. The shadow is a solid black silhouette. The woman is also in silhouette, wearing a hat and a long coat. She is holding a small white bird in her right hand. The scene is framed by a dark, ornate metal fence. The overall mood is mysterious and dramatic.

LINTUKOTO

Lintukoto

Petri Soini

LINTUKOTO

Historiallinen rikosromaani

Otteen Zachris Topeliuksen Välskärin kertomuksista
on suomentanut Juhani Aho.

Otteen Zachris Topeliuksen Linnaisten kartanon vihe-
riästä kamarista on suomentanut Ilmari Jäämaa.

Otteen Vergiliuksen Aeneidista on suomentanut Kons-
tantin Siitonen.

Runon Salotiellä on kirjoittanut Immi Hellén (1898)

© 2025 Petri Soini

Kustantaja: BoD · Books on Demand,
Mannerheimintie 12 B, 00100 Helsinki, bod@bod.fi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH,
Friedensallee 273, 22763 Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-80-9492-0

Niin hyvin mä ymmärrän kaikki ne,
joita elämän hurjuus huumaa,
jotka kiihkojen kuumissa höyryissä
hakevat surujen surmaa.

Niin hyvin mä ymmärrän kaikki ne,
jotka elämän leikissä murtuu:
toisilta järki hämärtyy,
toisilta tuntehet turtuu.

Sillä harva on täällä se sankari,
jok' on pystyssä loppuun saakka,
jos vaan on polku liukasta
ja harteilla suuri taakka

- Sekasointuja: Runoja, 1904

L. Onerva

YÖ OLI TAVATTOMAN KAUNIS.. Hän istui huojuvilla hevoskärryillä ja katseli kalpeaa kuunkehrää kaupungin yllä. Se oli samanlainen kuin ennenkin, mutta tänään kaikki oli toisin. Vuorokautta aiemmin oli satamaa aamuvarhain pommitettu. Kaupungin kaduille ja ikkunalaudoille oli koko päivän leijaillut nokea ja tuhkaa. Uusi sota oli syttynyt. Jossain vaiheessa hänellekin tulisi lähtömääräys itään.

Tänä viileänä kesäyönä hän oli lähtenyt hakemaan kaupungin laidalla olevalta laitumelta hevosta ja kärryjä. Niillä oli tarkoitus viedä perhe ja mukaan mahtuva omaisuus sukulaisten luokse Askaiisiin, turvaan sodan jaloista. Paluumatkallaan hän seisahtui Vartiovuorenmäellä venytteläkseen selkäänsä. Hän nousi kärryillä seisomaan ja tähyili kotiin päin. Aamuyön himmeä valohehku heijastui puutalojen katoista ja joen pinnasta. Kaupungissa oli hiljaista, öistä liikennettä oli tavanomaista vähemmän. Joen rannastakin oli vetäytynyt kaikki aamuöinen toimeliaisuus. Omituinen pelko valtasi mielen. Hän vaistosi kaupungin päälle laskeutuneen hiljaisen ja hermostuneen odotuksen. Ja odotus täyttyi.

Äänettömyys muuttui kaupunginosa kerrallaan eläväksi, kun yksittäiset sireenit käynnistyivät ilmahälytyksen merkiksi. Hieman epätahtiin kaikuvan, hitaasti nousevan ja laskevan ujelluksen keskeltä hän erotti Uittamolta päin torjuntatulen kiihtyvää pauketta. Pian näkyi lännessä ensimmäinen kirkas välähdys. Hän laski sekunteja kuin ukkosella. Hetken kuluttua kuului ensimmäisten

maata piiskaavien pommien kolkkoa jyskettä. Taas iskevät satamaan, hän laskeskelee. Telakat ja rautatiekiskoilla seisovat tavara-vaunut olivat pian liekeissä, ja puuvarastot autoivat palon leviämisessä. Linnakin paloi.

Koti ja perhe olivat samalla suunnalla. Hän keri ohjasperät tiukasti kämmeniensä ympärille ja naksautti hevoselle suutaan. Alarinteessä vauhtia oli pakko hiljentää, mutta rantakadulla tomu nousi pyöristä ja kuluneista kengistä. Hän kuulosteli edestä kantautuvaa jylyä. Jossain korkeuksissa seuraava pommikoneiden aalto lähestyi joen uomaa seuraten. Joki houkutteli niitä hiljaisen maaseudun halki, ohjaten kohden kaupungin sydäntä. Hän kiirehti hevosiaan kohti Martinsiltaa. Sen kaviot kopsuivat ja längissä kilisi kello. Keinuvaan selkään alkoi vähitellen ilmestyä tummia hikiläisksiä ja suupieleen vaahtoa. Eläinkin oli hermostunut, sillä sireenien lisäksi sitä hermostuttivat kadulle kerääntyneet lähitalojen ihmiset. Pian kärryjen täytyi väistää tungosta, joka syntyi kapealle kadulle väen rientäessä kohti pommisuoja. Hän rauhoitteli hevosta pehmein sanoin ja pidensi ohjaksia. Sillan kohdalla erottui jo kirkko ja tuttujen puutalokorttelien pietyt huopakatot. Hän oli kiirehtiessään kuvitellut sydän takoen pahinta ja huokaisi. Ainakaan vielä mikään ei näyttänyt tavallisuudesta poikkeavalta.

Auto ilmestyi kuin tyhjästä. Renkaat kirskuen se heittelehti vilisti ja sillalta kääntyessään karkasi luisuun kohti hevosien vetämiä kärryjä. Väkijoukko väisti kauhistuneena, kun mustan Opel henkilövaunun perä ohitti täpärästi hevosien ja iski reunautoihin. Kärryt kaatuivat rytisten kyljelleen ja aisat paukahtivat poikki kuin tultikut. Ohjaksissa seissyt ajuri lennähti viereisen talon kivijalkaa

vasten. Hän tunsu iskun kyljessään ja toinen jalka tärähti tunnottomaksi. Hän makasi hetken pökertyneenä lennostaan, kunnes tunsu pehmeän kosketuksen. Vapaaksi päässyt hevonen seisoi hänen vierellään ja tökkäsi rintaan turvallaan. Hän taputti sen kaulaa kääntyen samalla katsomaan katuä. Henkilöauto oli seisahtunut osittain kärryjen päälle, yksi rengas ilmassa huojuen. Sen helma oli laahannut viimeiset metrit maata nostaen ilmaan suuren pölypilven. Moottori oli sammunut ja ilmassa haisi bensiini. Hän tuijotti mustaa autoa ja kallisti päätään. Pimennysmääräysten vuoksi asennetut vänerit olivat irronneet ojavaloista ja seinistä heijastuva valo loi himmeästi lepattavan heijastuksen takaisin sen kylkiin. Pölyn alta erotui oveen maalattua tekstiä, mutta hän ei saanut siitä selvää. Sen sijaan hänen huomionsa palasi hevoseen, joka tuhautteli sieraimistaan höyryä ajovalojen keiloihin.

Hän komppuroi seisaalleen ja pääsi horjuvin askelin auton ovelle. Siihen hän kaatui suulleen, jääden pitkäksi aikaa liikkumattomana makaamaan.

Kääre hänen otsallaan oli lämmin, kostea ja tuoksui vereltä. Hän siristeli silmiään yrittäen tunnistaa yllleen kumartuneen hahmon. Sumuverhon läpi erottuivat turpeat kasvot, jotka kuuluivat korttelin palovartijalle. Esiin piirtyi muitakin hahmoja – aamuhämärään seisahtuneita sivustakatsojia. Mitä nämä kaikki täällä kadulla tekivät, hän mietti. Ajatukset harhailivat, ja kesti hetken, ennen kuin hän muisti tapahtuneen. Henkeä haukkoen hän nosti päätään. Kärryt olivat käyttökelvottomat. Hevonen oli lähtenyt liikkeelle ja

käyskenteli ontuen sillalla, raahaten perässään katkenneita aisoja. Hän huomasi edelleen makaavansa kadulla, mutta hänet oli nostettu nojaamaan turman aiheuttaneen Opelin oviaukkoon. Auto oli nyt tyhjä, mutta hän tunsu tupakan, alkoholin ja märkien vaatteiden hajun.

– Missä hän on? hän kysyi palovartijalta, mutta tämä ei tuntunut ymmärtävän. – Se, joka ajoi tätä autoa?

Mies kohautti olkapäitään, yritti vetää häntä pystyyn ja sanoi:

– Tulin juuri paikalle, mutta meidän täytyy kaikkien mennä suojaan.

– Ei, ei. Minun on mentävä...

Samalla hetkellä pääsi helvetti valloilleen. Risteyksen toiselle puolelle rysähti lyhyen ujelluksen päätteeksi palopommi. Heti perään räjähti toinen, ja katukiveys hypähti heidän allaan. Hän näki miten kulmatalon peltikatto sinkoutui ilmaan ja iskeytyi katuun niin, että laudat lentelivät ja peltilevyt murtuivat. Ikkunaruudut helisivät pirstaleina. Pätsimäinen paineaalto löi kadulla seisovat kumoon ja korvat lukkoon.

Palovartija raahasi häntä läheisen talon kellariin. Ilma oli kitkerä savusta, ja tummuneelta taivaalta satoi tuhkaa. Päästyään sisätiloissa omille jaloilleen hän yritti henkeä haukkoen pyrkii takaisin ovea kohti, mutta turvaa hakevien virta työntyi vastaan. Sisimässään hän tiesi, ettei kotitalolle ollut nyt menemistä. Hän painautui perunasäkkien väliin lohduttautuen ajatuksella, että perhe olisi jo Tonttumäen suojassa. Kellariin ahtautunut väki kuunteli kauhistuneina ulkoa kantautuvaa ryskettä ja huokaili aina maan vavahdellessa. Perheet istuivat sylikkäin, pitäen toisiaan kädestä.

Hän oli täällä heidän keskellään, mutta silti yksin. Hänen ajatuk-
sensa olivat muualla.

Pitkän odotuksen jälkeen tuli luonnottoman hiljaista, kunnes
etäisyydessä ujelsi vaara ohi -merkki. Hänen työntyi ensimmäisenä
kellarin ovelle. Joelta puhalsi hiljainen viileä henkäys. Se tuntui
pyyhkivän kasvoilta tulen kirveltämän hien. Hän ontui palavien
raunioiden lomaan, etsien reittiä kotiin. Tutut korttelit olivat muut-
tuneet liekkimereksi, joka pyyhki yli koko puutaloalueen. Se nieli ko-
konaisia puurakennuksia, työnsi lieskansa kellareiden aukoista si-
sään ja söi hapen. Vain ne, jotka olivat lähteneet väestösuojiin, olisi-
vat edelleen hengissä. Pelko kuristi hänen kurkkuaan.

Kotitien risteyksessä hän hidasti vauhtiaan, kunnes jähmettyi
vain muutaman askeleen päähän heidän kodistaan. Pihapiiri ra-
kennuksineen oli kauttaaltaan tulella ja rikkonaisista ikkunoista
lenteli kipinäpilviä. Kuumuus iski vasten kasvoja ja puristi hikipi-
saroita iholle. Ketään ei näkynyt. Hän kuunteli tulen nälkäistä hu-
minaa ja vakuutteli itselleen, ettei perheellä ollut hätää. Sitten jokin
kiinnitti hänen huomionsa. Lyhyen mukulakivikadun toisessa
päässä nosti pelastusryhmä paareja sairaautoon. Hän lähti liik-
keelle epäröivin askelin. Lasinsirut ratisivat kengänpohjien alla.
Pian hän näki ensimmäisen kadun reunassa makaavan ihmishah-
mon. Sitten esiin tuli muitakin. Hän painui nojaamaan polviinsa.
Puolittain ambulanssin varjoon oli rinnakkain asetettu viisi vai-
najaa huovilla peiteltynä. Hän yritti vilkuilla maassa makaavia
tummia hahmoja. Kodista katsoen tämä kellari oli kokonaan toisella
suunnalla kuin Tonttumäen suoja, hän yritti lohduttaa itseään sa-
malla, kun huoli kouristi vatsaa. Vierelle astui tuttu naapurin mies

*kasvot miltei kokonaan mustan nokipölyn peitossa. Mies pyyhki li-
kaista hikeä kasvoiltaan ja kuiskasi karhealla äänellä:*

*– Makkosen kellariin oli mennyt paljon väkeä turvaan. Siihen
tuli täysosuma.*

– Keitäs siellä oli?

*Nokinen mies oli hetken hiljaa, kunnes kääntyi kohti ruumisriviä
ja sanoi: – Jos minä menen yksin edeltä.*

– No? Olenhan minä ennenkin kuolleita nähnyt.

– Silti. Odotathan tässä vähän aikaa.

Epäily kasvoi hänen mielessään.

– Tuota..., hän aloitti, mutta horjahti ja jäi paikoilleen.

*Valaistuvassa aamussa ja liekkien loisteessa olisi luullut hyvin
näkevän, mutta pyörivä savu ja tuhka loivat katukiveykselle syviä,
armollisia varjoja. Vainajat oli asetettu laudoille ja peitetty huovalla
niin, että pääpuolesta näkyi vain hieman hiuksia. Naapuri oli py-
sähtynyt laitimmaisten huopien kohdalle. Savuverhon hieman väis-
tyessä yksityiskohtia saattoi taas erottaa. Tuo kohouma oli pieni
jalka; tuossa taas harmaan villapeiton alta pilkottivat tummuneet,
sirot sormet.*

*Polvet notkahtivat, ja hän istui katukiveyksen reunalle hengittä-
mään.*

– Kerro hyvä mies, mitä siellä on?

Mies kohotti kätensä torjuvasti ilmaan ja sanoi:

– Älä tule lähemmäksi. Tämä näky ei sovi sinulle.

*Hän tunsu syvää uupumusta, lihakset eivät suostuneet liikku-
maan. Hän tiesi vastauksen omaan kysymykseensä.*

– Herran nimessä, keitä siellä on?

I SAVUA ILMAN TULTA

Linnanpiha oli niin savun peitossa ja kuumuus niin ankara, että he suurimmalla vaivalla ja vaaralla pääsivät kellarin ovelle. Se oli raudasta, vahvalla lukolla varustettuna, ja avainta ei löydetty mistään.

- Välskärin kertomuksia 3:

Mainiemen linna

Zachris Topelius (1896)

Juhani Aho

Äänislinnan liepeillä sijaitsee
Lintukodon huvila, jonka historia
ulottuu aina tsaarin upseerien aikoihin.
Vaikka jatkosodan aikana paikka toimii
sotilaiden toipilaskotina, ei vanha huvila
puutarhoineen ole menettänyt
salaperäisyyttään.

Kun eräänä syysaamuna yksi toipilaisista
löytyy murhattuna, paikalle pyydetään sotavirkailija
Aarno Hallamo tutkimaan asioita lähemmin.
Tehtävä osoittautuu haastavaksi, ja pian kaikki asiaan
sekaantuneet saavat huomata olevansa suuressa vaarassa
kohdatessaan miehitetyn kaupungin pimeiden
syrjäkujien vaarat.

Lintukoto on Petri Soinin kirjoittama
mukaansatempaava historiallinen dekkari ja
sotavirkailija Hallamon tutkimuksista kertovan sarjan
toinen osa.

BoD

